

Collegial: Tidende

for

Danmark og Norge.

Med kongeligt allernaadigst Privilegium.

Nr. 28. Den 10 Julii 1802.

Trykt i Kjøbenhavn hos Director Johan Frederik Schult.

Undertegnede ere Redaktører, Forlæggere og Udgivere af
denne Tidende:

Christian Knudsen.

Peter Johan Monrab.

Justitsraad og Deputeret i det
danske Cancellie.

Justitsraad og Departementets
Chef i det danske Cancellie.

Offentlige Foranstaltninger.

Manglerne ved det strax udenfor Kjøbenhavn beliggende
St. Hans Hospital, hvis Bestemmelse er, at affindige,
veneriske og aldeles ulægelige Patienter deri skulle mod-
tages, foranledigede allerede i Aarene 1792-1794
en Correspondence mellem det danske Cancellie og Kjø-
benhavns Magistrat samt flere Bedkommende, der havde
denne Stiftelses nødvendige Forbedring ved Udvidelse
eller Deling eller dens mulige Henlæggelse paa et andet
bequemmere Sted til Gjenstand. Om Stiftelsens Trang
til Forbedring var ikkun een Mening; men om Maa-
den, paa hvilken denne Forbedring burde iværksættes,

og om Midlerne dertil, vare Stemmerne deelte. Vel havde en Donation af den yngre Baron Volten, paa 20,000 Rdlr., forøget Hospitalets lille Bygningsfond af 4,925 Rdlr. saaledes, at meget derved kunde udrettes, men til at give Stiftelsen en fuldkomment hensigtsmæssig Dannelse, maatte endog en Sum af 25,000 Rdlr., under alle Omstændigheder, med Føle ansees utilstrækkelig. Cancelliet foredrog i Maret 1794 Sagen for Hs. Majestæt, som det derefter behagede under 27 Novbr. s. A., at anordne en Commission, bestaaende af Etatsraad og Viceborgemeister Flindt, Prof. og Hofbygmester Harsdorff, Etatsraad og Prof. Callisen, General-Auditeur og Prof. Nørregaard, Viceraadmand Bosemose, Doctor og Stads-Physikus Mangor og Inspecteur Matzen, for at overveie og give Betænkning om:

- a. hvorledes de til Et. Hans Hospital til Bygning leverede Capitaler kunde anvendes til Stiftelsens Tarv, enten ved at forøge de nærværende Bygninger med en ny Etage, eller og ved en aldeles ny og hensigtsmæssig Bygning paa et andet bekvemt Sted af Stadens Grunde, eller og ved at fordele Hospitalets nu værende Indretninger paa flere Steder, hvorved for de Tilbageblivende kunde vindes den behøvende Plads og Forøgelse, samt en særskilt Indretning for de Beneriske, dog alt dette saaledes, at i ingen Maade den

den Sum overføres, som dertil havde eller eventualiter ved Salg af det gamle Hospital i sin Tid kunde ventes.

- b. tillige at tage i Overveielse og gjøre Forslag om alt det, som kunde tjene til en forbedret Indretning for de Affindige og Banvittige, hvorved deres Kaar kunde lettes og deres Helbredelse efter Muelighed befordres.

Ved at gaae ind i Undersøgning om denne Sag, fandt Commissionen:

1) at denne Indretning i sine forskjellige Grene, nemlig: som Hospital a. for Affindige og Banvittige, b. for veneriske Patienter og c. for incurable ynkværdige Mennesker, saasom: Epileptiske, Værkbrudne og andre med ulægelige og gyselige Sygdomme Beladte, maatte, skjøndt adskillelige og adskilte i deres indvortes Fordeeling, dog vedblive at være forenede under een Bestyrelse og Oeconomie; dels fordi særskilte Bestyrelser og Oeconomier for særskilte Indretninger vilde være meget kostbare end een Indretning samlet, dels fordi de Capitaler, som til St. Hans Hospital ere legerede og udgjøre denne Indretnings Fonds, ikke ere særskilt bestemt til hver af de forbemældte Klasser, men givne til St. Hans Hospital i Almindelighed, og selgeligen neppe kunne deeles.

2) At det var ønskeligt, naar det var mueligt, at opføre ganske nye Bygninger for den hele Indretning

ning paa et andet Sted, som frembød endnu flere locale Fordele og Bequemmeligheder end det Nuværende.

For at see og bedømme, hvorvidt det sidst Anførte kunde blive mueligt, paatog Justitsraad Harsdorff sig at udarbejde en Tegning til et ganske nyt Hospital. Ogsaa gik Commissionen ind i Brevverling med Magistraten om en anden Plads paa Byens Grund, med Over-Brand- og Band-Commissionen om Bandlebning til Hospitalet, saafremt det forflyttedes, og søgte Underretning fra det kongelige Generalitets-Collegium, under hvilket St. Hans Hospitals Bygninger, som Krigs-Hospitals-Ladegaard, forhen havde henhørt, om dette Collegium, i Tilfælde af Hospitalets Forflytning, kunde finde sig det beqvemt, igjen at overtage Bygningerne imod passende Betaling. Justitsraad Harsdorff forfærdigede sin Tegning, hvis Beføstning han anslog til over 100,000 Rdlr. Magistraten lovede at afgive Grunden paa Stadsens Nørre-Fælled ved Siden af den Wei, som gaaer forbi Blaagaard, Over-Brand- og Band-Commissionen fandt det mueligt, at dertil kunde henledes Band, men med en Beføstning for Hospitalet af 5 til 7000 Rdlr. Generalitets-Collegiet erklærede, at det ikke kunde indlade sig i nogen Underhandling med Bygningerne.

Ved at undersøge hvilke Resourcer Hospitalet til saadan dets Flytning og Indretning havde, fandt man, at disse bestode alene i en til ny Bygning skænket og

ved Renter til den Tid opvoret Capital af henved 30,000 Rdlr., og Værdien af de gamle Bygninger, som efter det, de havde kostet, ikke kunde beregnes høiere, end til noget over 20,000 Rdlr. Med disse Resourcer, til hvilke Commissionen ved dets Commisforium var indfranket, fandtes det umueligt, at gaae ind i den af Justitsraad Harsdorff opgivne Bygningsplan, som forudsatte Hospitalets Forslytning til andet Sted. Man maatte altsaa enten søge at udfinde nye Resourcer, eller og antage en Plan til Hospitalets Udvidelse og Forbedring med mindre Bekostning paa det Sted hvor det er. Imidlertid, og, medens om alt det foranførte undersøgtes og overlagdes, indtraf Kjøbenhavns Ildbrand, som lagde nye Bæmseligheder i Veien for Bygningsplanen. Derefter bortdøde adskillige Commissionens Medlemmer nemlig: Raadmand Bøsemoese, Justitsraad Harsdorff og Stads-Physikus Mangor. Ogsaa faldt Etatsraad Glindt i saadan Sygdom, at han maatte frasige sig Commissionens Forretninger. Alle disse Omstændigheder satte Gangen af Commissionens Forretninger i Standsning, indtil det behagede Hs. Majestæt, efter de overblevne Medlemmers Begjæring til det danske Cancellie, under 5 Marts d. A. at befale Etatsraad og Deputeret i Gen. Toldkammeret O. Walling, Major og Raadmand Lange, samt Vice-Borgemeister Doctor Bang, som nye Medlemmer at tiltræde. Saaledes foretaget har

Com-

Commissionen optaget den Sag, den har til Gjenstand, fra ny af. Resultaterne af dens Forhandlinger indeholdne i den fra samme, under 10 Juli d. A., indkomne Forestilling, som af Cancelliet er bleven Hs. Majestæt forelagt, ere følgende:

- 1) Hospitalets Resourcer ere nu klæffeligere end forhen. De Fonds, som egentligen til Bygning ere givne, ere ved Renter og Renters Rente opvorne til circa 40,000 Rdlr. Til St. Hans Hospital har afdøde Supercargo Ruch skænket sin efterladte Formue, som beregnes at blive 120,000 Rdlr.; og, da han ved Testamentet har bestemt, "at den skal være til Hjælp og Nytte for Hospitalets bedre og fuldkomnere Indretning og Brug, saaledes som dens Direction finder bedst tjenligt, og den anseer det at være til største og varigste Gavn for de Elendige og Fattige, som derved kan finde Hjælp og Lindring," saa synes i hans Ord at ligge den Hensigt, at Capitalen kunde fordeles imellem de to Hoved-Objecter, beqvem Huusleilighed, og daglig Pleie. Vel er ved Ruchs Legat den indskrænkende Omstændighed, at Renten for det første uddeles aarligen til visse af ham udnævnte Personer, saalænge de leve, og at altsaa Capitalen først kan anderledes benyttes efterhaanden, som disse bortdøe; imidlertid er her dog en Grundvold, hvortil at tage Hensyn, og, naar man dertil lægger den frem-

vorne Fond, hvorover Hospitalet har fri Disposition til Bygning, saa bliver det klart, at man nu, meer end forhen, kan see Mulighed til, og paaskynde en forbedret Indretning, hvortil ogsaa Hospitalets betydelige Mangler lydeligen fremkalde.

- 2) De forøgede Resourcer og den ved Ruchs Testamente aabnede Udsigt uagtet, overstiger dog Hospitalets Flytning og dets Bygning, efter Justitsraad Harsdorffs Plan, Hospitalets Kræfter, naar man forudsætter, at det er ikke nok for dets hjælpetrængende Lemmer, at have Huuslye, men at man ogsaa maa forsikre dem Inventarier og daglig Pleie, hvis Bekostninger Fattigvæsenets Hovedkasse, efter dens uvisse Indtægter, og mangehaande Udgifter til Fattigvæsenet i Almindelighed, ikke, saavidt Commissionen er underrettet, er i Stand til at afholde, naar ikke nogen betydelig, og Hospitalet selv tilhørende Capital dertil ved sine Renter kan bidrage det Meste. Commissionen mælder, at, saavidt det af dens Medlem Major Lange kan bedømmes, og i Mangel af efterladte Overslag fra Justitsraad Harsdorff, beregnes, vilde den af ham i Tegning foreslaagne Bygning med Bandleddning og videre ikke kunne opføres og indrettes under 160,000 Rdlr. efter nu værende Priser. Commissionen antager end videre, at, om man endog i hans Udkast vilde gjøre nogen Forandring,
- hvor-

hvertil, efter de Underretninger, man har om forbedrede Indretninger af deslige Hospitaller paa andre Steder, vel kunde være Anledning, da vilde dog enhver anden hensigtsmæssig Bygning, naar hele Hospitalet til andet Sted skulde flyttes, ikke kunne opføres for mindre Bekostning. Man maa altsaa, i Mangel af tilstrækkelig Bygnings-Capital, opgive Ideen og Ønsket om Hospitalets Forlæggelse til andet Sted, forudsat at det kan blive, hvor det er.

- 3) Dersom Hospitalets nu værende Grund var indskrænket til det Rum, hvorpaa nu værende Bygninger staae, vilde det, efter Commissionens Formening, være vanskeligt, at give det en saadan Forbedring, som i alle Henseender kan ønskes; men til Hospitalet ligger et dets Bygningsgrund tilhørende Bænge, af circa 6 Tønder Land, hvorpaa, efter de foreløbige Undersøgelser, man har foretaget, om Grundens Fasthed og dens Elevation over den i Nærheden liggende St. Jørgens Sø, kan bygges, og hvor tillige saa rummelig Plads omkring Bygningen til Indluffer, Haver og Spadseregange, samt Træplantninger, kan have, som neppe andensteds kunne erholdes. Paa denne Plads kunde altsaa en ny Bygning opføres for den Klasse af Hospitalets Personale, som man dertil vilde bestemme, til denne Bygning anvendes den Kapital, som med Reservation af Ikke-Anvendel.

dette til de gamle Bygningers Reparation er givet; og de gamle Bygninger, forbedrede ved nogen Tilbygning i Længde eller Høide, da blive beqvem og rummelig Bolig for de Klasser af Personalet, som bieve tilbage: alle Bygninger og Indretninger baade gamle og nye under fælles Opsyn og Deconomie.

- 4) Antages Personalets Fordelling paa ovenansførte Maasde, og Spørgsmaalet da bliver, hvilken Klasse man fra det nu værende Hospital til den nye Bygning skulde affondre, da formener Commissionen, at det maatte være de Affindige og Banvittige; disse have hidtil i St. Hans Hospital haft de fletteste Leiligheder, og kunne ikke i de gamle Bygninger faae dem synderligent bedre, i det mindste ikke saadanne, som hensigtsmæssige Indretninger til at helbrede Affindige, og formilde deres Kaar, fordre. Det er og den Klasse, som allermest fremkalder til medlidende Omhu. Og saa formener Commissionen, at en Bygning for dem, hensigtsmæssigt indrettet, vilde vist blive søgt, endog af Formuende, som kunne betale, og for hvilke maafee endog Legater til Hospitalet kunne gives; da enhver Familie, som besværes med en Affindig, vilde ikke betænke sig paa, at søge Leilighed for den i et vel indrettet Hospital for Affindige, hvor al Umag anvendtes og Pleien var indrettet til Helbredelse som mueligt. Anderledes er det med Veneriske; denne
- Syg-

Sygdom er af den Natur, at den uden Vanskelighed, og uden at Sygdommens Slags bliver bekjendt for andre end Lægen, kan cureres i privat Huus, eget eller leiet, ja ogsaa under andet Navn i andet Syge-Hospital. Det kan altsaa ikke rimeligen formodes, at enten St. Hans eller noget andet Hospital, naar det er bekjendt for ikke at have andre Patienter end Beneriske, vil blive søgt af andre, end de Uleste og Fattigste, som ikke andensteds eller paa anden Maade kunne blive curerede, og altsaa tvinges af Nødvendighed til at sætte sig ud over den Skam, som hæfter paa at have ligget paa et Hospital for Beneriske, hvilket vanskeligen kan skjules. Hvad den tredje Klasse af St. Hans Hospitals Personale angaaer, de Incurable nemlig: hvdras saa godt som ingen kan gives tilbage til Borger-Selskabet, da fordrer Menneskeligheden, at der ogsaa sørges for disse, men endog mindre Bequemmeligheder for dem, end for de foranførte 2de Klasser, kunde fuldeligen fyldestgjøre det, Medlidenheden skylder dem, og gjøre dem deres Kaar taaleligere, end de ville være i Stadens private Fattigvaaninger. Heraf følger, at, naar ny Bygning indrettes for nogen Klasse af St. Hans Hospitals Personale, maa det være for de Affindige og for Vanvittige, og, naar disse affondres fra de nuværende Bygninger, kunne samme, med nogen Reparation, og

i al

i all Fald nogen Tilbygning, blive rummelige for Veneriske, endog i større Antal end nu, ligesom og for Incurable i fornødent Antal. Man regner, at Antallet paa Affindige og Vanvittige kunne blive i det mindste 100, af Veneriske, som paa engang laae paa Sygestuerne, lige saa stort, og Incurable, hvis Antal hidtil sædvanligt har været 220, maaskee 250, eller flere efter Omstændighederne.

5) Indskrænker man sig saaledes til en ny Bygning for Affindige og Vanvittige, i Forbindelse med Forbedring af de gamle meget solide Bygninger, for Veneriske og Incurable, da vindes, efter Commissiøns Mældende, derved især:

a. at Indretningen for de Affindige og Vanvittige kunde gives al den Forbedring i Plan og i Udførelse, som de nyere Tiders Erfaringer om Omgangsmaaden med Affindige giver Anledning til. Dette kan ikke skee i nogen gammel Bygning.

b. At, naar en Deel saaledes foretages, vil Forbedringen i det Hele meget hurtigere komme i Gang end naar heele Indretningen skulde flyttes. I første Fald kunde kun eet Aars Tid medgaae til Forandringen; thi der byggedes kun for en Deel, og, saasnart denne Deel var udflyttet, vare strax flere Bequemmeligheder for de Tilbageblevne, hvilke Bequemmeligheder efterhaanden kunne forbedres: i sidste Fald ville flere Aar medgaae.

c. At

c. At Beføstningen vilde blive meget mindre : den nye Bygning nemlig ikke koste det Halve af, hvad en ny Bygning for hele Hospitalet vilde beløbe sig til.

Mod den Bemærkning, angaaende Hospitalets nu værende Plads, at den er lav og fugtig, tilføier Commissionen, at den ei er lavere, end mangfoldige Bygninger i Omegnen, hvor Private boe med Bequemmelighed; at Fugtighed kan i ny Bygning forekommes ved Kjelderbygning o. d., og visse i forrige Tid tilkastede Grøfter omkring de gamle Bygninger kunne igjen aabnes ved Bandastræk. Overalt formodes Grunden ei at kunne være fugtigere end Amalienborg har været, og Erfaringer i den senere Tid have vist, at paa Hospitalet selv kunde Foranstaltninger tages imod Uleilighed af Fugtighed. Heller ikke klage Officianterne, som der boe, over Fugtighed, og Mortaliteten paa St. Hans Hospital er langt fra ikke stor, men, naar man betragter Personalets Bessaffenhed, endog mindre end man skulde vente.

Paa Tegninger og Overslag til nye Bygninger er Commissionen betænkt, og et Udkast er dertil forfattet, men, for at faae dem saa hensigtsmæssige som mueligt, har Commissionen tilskrevet det udenlandske Departement og udbedet sig dets Medvirkning til at erholde afsciperede Bygnings-Tegninger af Galehuset i Wien, og af det nye St. Lucas Hospital, som nu skal være under

Arbejde i England. Disse vill Commissionen oppebie, forinden der lægges sidste Haand paa Tegningernes Udarbeidning. Imidlertid, og forend Detaille-Planen udarbeides og allerunderdanigst forelægges, har Commissionen fundet det heist nødvendigt foreløbigen at underkaste Hovedpuncterne af den generale Plan Hs. Majestæts Bedømmelse, for især at erfare, om det maatte finde Allerheistssammes Bisald:

- 1) at St. Hans Hospital, paa den Plads hvor det er, og den nærliggende Grund, som det eier, gives den Forandring og Forbedring, som tilsigtes, saafremt ikke ved Detaille-Planens Udarbeidelse nogen nu usorfeelig Hovedhindring, imod Formodning, skulde møde.
- 2) At i saa Fald en ny Bygning opføres i alle Henseender hensigtsmæssig, for de Afssindige og Banvittige, og at Hospitalets nu værende Bygninger da forbedres og efter Fornødenhed udvides for Veneriske og Incurable.

De detaillerede specielle Planer, Tegninger og Overslag, for hvilke disse tvende foregaaende Puncter, som Hovedregler, maatte lægges til Grund, forbeholder Commissionen sig nærmere og saasnart mueligt at forelægge. Imidlertid, anmærker Commissionen, behøve ei alle Forberedelser til de nye Bygninger og Indretninger at udsættes. I hvad Form, der for de nye Bygninger for Afssindige og Banvittige end nærmere maatte

vælges, kunde fornødne Materialier, saasom Kalk til at nedlægge i Kuler, Steen o. s. v., for at vinde Tid, endnu i denne Sommer anskaffes, for at have alting paa rede Hænder til at begynde med Bygningen i næste Foraar, og dermed sansynligen at blive færdig i næste Sommer, især om man maafee endnu i dette Efteraar kunde grave og forberede Grunden, ved hvilke Forberedelser i det mindste et heelt Aar i Tiden kunde vindes, og Commissionen har derfor indstillet, om den maatte autoriseres til, efter Overlæg med Fattigvæsenets Direction, at see efterhaanden i denne Sommer en passende Qvantitet af gode Bygnings-Materialier anskaffet, hvortil en Deel af den Bygnings Fond, Hospitalet allerede har, kunde hensigtsmæssigen anvendes.

Paa denne Forestilling har det behaget Hs. Majestæt under 18 Juni d. A. at resolve saaledes:

”Samtlige Commissionens Forslag finde Bort fuldkomneste Bifald.”

Under 28 Mai d. A. har Hs. Majestæt allernaadigst bifaldet en af Sognepræsten Hr. Hammond indgiven Plan til et Skolelærer-Seminariums Oprettelse i Brøndbyvester, i Overeensstemmelse med det af Hs. Majestæt under 30 October 1801 approberede Reglement for det Vesterborgske Skolelærer-Seminarium i Lolland, dog med nogle, efter det Locale, passende For-

Forandringer. Directionen over dette Seminarium er overdraget Commissionen for de danske Skolars bedre Indretning.

Forgivning.

Under 18 f. M. har det behaget Hs. Majestæt allernaadigst at resolve: at de herefter beskikkende Postmestere skulle, naar de tillige drive borgerlig Næring, og af Øvrigheden ansees fikkede til at være Oversformyndere, være forbundne til at paatage sig dette Ombud, lige med deres Medborgere.

Ledige Embeder.

Under det danske Cancellie: Land-Physicaten i Aalborg Stift; Idestrup Sogneskald paa Falster, 450 Rd.

Befordringer og Afgang.

Under det danske Cancellie: Den 2 Juli er Procurator N. S. Gregersen meddeelt Bevilling at være tillige Procurator ved Kjøbenhavns Hof- og Stadsret; N. N. Nyegaard ligeledes at være edsvoren Tolk og Translateur paa St. Thomas i det engelske, franske, danske og tyske Sprog. Den 6te, J. E. Blauenfeldt confirmeret til at være ene Instrumentist i Randers. Den 9de, Examinatus Juris J. Dall ligeledes til Virksommer ved Tølløse og Frydendals Virker i Sjælland; N. Moe allernaadigst entlediget fra hans Embed som Viceraadmand i Christianssand.

Under Generalitetet: Den 2 Juli, ere Ma-
jo-

jorerne S. v. Lauthrup af det 2det østresjydske, H. v. Folsach af det 1ste østresjydske, og J. G. v. Pennich af det nordresjydske Landeværn-Regiment forundte Characterer som Oberst-Lieutenanter af Landeværnet, med Ancienneteten fra 21 f. M.

Under General-Toldkammeret: Den 2 Juli er den ældste Consumtionskriver ved Maleværks Consumtions-Contoiret i Kjøbenhavn, A. Bondo, i Naade og efter Ansøgning entlediget; A. Lydicke, hidtil anden Consumtionskriver, beklædet til første; P. Mehl, hidtil 3die Consumtionskriver, til anden; A. Lind, Extraconsumtionskriver, til 3die Consumtionskriver, og S. M. Lassen i hans Sted til Extraconsumtionskriver; E. H. Hein og J. E. Schultzes til Under-Told- og Consumtions-Betjente i Kjøbenhavn; E. H. Frønsen til Toldbetjent i Filtved under Sands Toldsted; J. Müller, hidtil Toldkasserer i Christianssted paa St. Croix, til Toldinspecteur sammesteds; J. Heegaard, Bogholder ved den vestindiske Gjælds Liquidation, i hans Sted til Toldkasserer; Kammerraad J. K. Kirchhoff, hidtil Toldinspecteur i Frederichstæd, til Veiermester i Christianssted, og kongl. Fuldmægtig H. Lorentzon til Toldinspecteur i Frederichstæd; E. E. Bang til Second-Lieutenant ref. ved det vestindiske Infanterie.

Under den afrikanske Consulat-Direction: Den 15 Juni er P. E. E. Wreboe beklædet til Consulat-Secretair i Algier.